

Sciendū q̄ ex iā dictis certissime cō/
stat q̄ sacerdos fornicari et iā q̄ntūcun/
q̄ occult⁹. v̄l et iā sacerdos ex n̄s sciēter
in quocunq̄ peccō mortali nō dū peccari
nec dignā agēs p̄niam vt optet i eo
q̄ baptizat ā absoluit p̄fiteres v̄l p̄dicat
aut m̄rimonia solēnizat: vel sac̄m eu/
charistie v̄l extreme unctionis p̄bet. vel
mortuos sepelit. aut mulieres post p̄tuz
itroduc. v̄l aquā. v̄l salē i dūica exorci/
zat. aut p̄lm asp̄git. v̄l cādēlas in festo
purificatiōis aut ramos i die palmarū v̄l
ignē aut cereū v̄l baptismū in vigilia pa/
sche v̄l p̄thecostes b̄ndicit. v̄l q̄d ma/
ius oib̄ his ē missaz celebrat. aut sac̄m
eucharistie p̄secrat atq̄ sumit. In oib̄
istis nec nō actib̄ alijs q̄ sacris ordinib̄
st̄ annexi. aut in q̄libet ip̄oz singularit̄
quēlibet exercēdo peccat mortalit̄. Et
tories q̄ntes aliquē actū vt minister ecclē
exequit̄ z exercet Sic ex dicit̄ sc̄i Tho.
d̄agno. vt sup̄ manifestissime cōprobat̄
a certā nō solū in p̄scriptis actib̄. s̄ et iā
fm̄ Dionysiu q̄n z q̄tiens ad aliquem
h̄mōi actū exercendū aliquā vestē iduit
siue sumit. v̄l albā v̄l manipulū v̄l sto/
lā aut casulā. aut alias sacras vestes cō/
munit̄ v̄l diuisim. Q̄d reuera sat̄ ē hor/
rendū z stupēdū atq̄ et iā p̄iculosuz val/
de. In talib̄ delictis statu atq̄ dignitate
totz tātis crimib̄ subiacere atq̄ i p̄lica/
ri. Q̄n nō i merito d̄r. Quāto altior gra/
dus tāto sublimior casus. **S**a
cerdos in cōtinēs z fornicari⁹ ē susp̄sus
ip̄o iure. z missa ei⁹ nō debet audiri. vt
p̄ extra de cohabitatiōe clericoz z muli/
erū. c. v̄stra. Audiēs at̄ missam ei⁹ pec/
cat mortalit̄. fm̄ Tho. i. x. q̄dlibet o. q̄
8. Hoc at̄ intelligit̄ de publicis fornicari/
rijs. Querit̄ si talis celebret: v̄t fiat ir/
regularis. R̄ndeo q̄ sic Hec Wilhelm⁹
Querit̄ v̄t ep̄s possit cū talib̄ disp̄sa/
re. R̄ndeo q̄ sic. Ex q̄ disp̄satio in h̄ ca/
sū nō est phibita. Et iura q̄ inueniunt̄
in p̄trariū illa p̄dūt d̄ susp̄so ab hoīe:
nō a iure. q̄ iura benigni⁹ solēt agē q̄

hoīes. Hec Wilhel. Querit̄ v̄t clericū
q̄ exp̄dūt patrimoniu crucifixi cū meret/
ricib̄ teneant̄ ad restitutiōem. R̄ndeo
q̄ clericū q̄ res ecclē dāt nō solū meret/
ricib̄. s̄ et iā h̄strionib̄ v̄l et suis p̄sāguī/
neis nō p̄t naturā sustērandā. s̄ vt fac̄
ant eos diuites de patrimonio crucifixi
raptōres sunt. z tenent̄ ad restitutiōem.

S Querit̄ v̄n faciāt restitutiōem.
R̄ndeo si h̄nt patrimoniu seclare. v̄l ali
qd̄ de artificio vel labore manuum: de
istis possunt restituere. Sed de reb̄ ec/
clesiē n̄ sufficit restituere q̄ quicqd̄ eis su/
perest s̄z sup̄avitū z vestitū. hoc debet
dari pauperib̄. Nisi tūc subtraherēt si/
bi de necessarijs. v̄l nisi res quas habu/
erunt d̄ patrimonio vel de artificio exp̄
dissent in vsus ecclē. Hec Wilhelmus.
Querit̄ concubine sacerdotū teneant̄ re/
stituere que a sacerdotib̄ pro tali illicito
ope recipiunt. Respondeo s̄z Raymū/
dum q̄ sic. Nam fornicariē z huiusmo/
di turpes persone tenent̄ restituere ip̄sē
ecclē: nisi forte eis fuerit datum causa e/
lemosyne in summa necessitate. q̄ tunc
fuit debitū. Idē Hostien. Queritur. si
notori⁹ fornicator possit absoluerē. R̄n/
deo q̄ non. q̄ susp̄sus ē quo ad se z etiā
quo ad alios. vt habetur extra de coha/
bitatiōe clericoz. c. questum. Et sciēdū
q̄ magister in cōpendio theologice veri/
tatis dicit̄ q̄uis oēs sacerdotes habeāt
claves: nō tū omnes p̄nt ligare z soluere
sicut excommunicati. susp̄si z heretici
damnati. hoc at̄ non est p̄t defectū or/
dinis: sed quia non habet materiaz. s̄z
subditos qui auferunt̄ eis cū excōmū/
cant̄. possunt tamen baptizare. q̄ hoc ē
sacramētū necessitatis. possunt quoq̄ ta/
les eucharistiā p̄secrare. q̄ hoc substan/
tialit̄ adheret ordini. ligare aut̄ z soluere
adheret ordini accidentalit̄.

Del sacramento matrimonij.

Matrimonium honorauit deus
multipliciter. Primo in hoc. q̄
ipse per se instituit. Secundo.

De sacramento

in loco digniori q̄ sub celo est hoc ē in pa-
radiso. Tercio in statu innocētie. Quar-
to. q̄ nascivoluit de bt̄a virgine que fu-
it in statu matrimonij p̄stituta Quinto
q̄ p̄ns voluit esse in nuptijs cū m̄ez di-
scipulis suis Et tibi ostendit deitate suā
mutando aquā in vinū in p̄spectu disci-
puloꝝ suoꝝ. Sexto q̄ est vñ de septez
sacramētis ecclie. Et q̄ de matrimonij
um iā solemniter honorauit expedit oīno
vt hoīes qui in statu matrimonij ad re-
gnū celoꝝ venire desiderant. deū i mat̄i-
monio rehonorent. Quicumq̄ ḡ iuste z
legittime vult stare in matrimonio : z vt
saluet in matrimonio tria ad hoc sūt ne-
cessaria. Vñ añ nuptias z hoc spectat
adiuuenes z virgines qui adhuc nō sūt
in matrimonio: ḡ intendūt adhuc p̄tra-
here. Scdm̄ in nuptijs inchoādo. Ter-
ciū post nuptias inchoatas quō in ma-
trimonio seruandū **B** C Prīmū
est: vt ante inchoatōez nuptiarum diu-
se p̄parent: vt digne hoc sacramētū
inchoent z suscipiant. Ad susceptionem
em̄ cuiuslibet sacramēti debet p̄cedē de-
bita p̄paratio. Q̄ q̄cunq̄ vñ de septē
sacramētis recipit in p̄ccō mortali: pec-
cat mortalit̄. Et p̄z dist. 4o mult. et
25. illud. xi. q. 3: Audi. Sicut sacerdos q̄
porrigit aliud sac̄m̄ i p̄ccō mortali pec-
cat mortalit̄. Vñ ante inchoatōem nu-
ptiarū debēt se p̄pare p̄ verā p̄ritōem et
purā cōfessionē. tāq̄ tpe pasche ad p̄-
ptōem sacramēti eucharistie. q̄z m̄imo-
niū est tā bene sac̄m̄ sicut eucharistia.
Scdm̄: vt nuptias inchoent cum t̄i-
more dñi. Vñ Thobie. 6. dixit angel⁹
raphael ad tobiā iuniorē. Accipias vir-
ginē tuā cū timore dñi amore filioꝝ ma-
gis q̄ libidine ducit. Nuptie debēt ce-
lebrari deuore nō cū ludis z p̄sonis iho-
nestis: sicut mod⁹ plurimoz: ḡ cū hone-
stis hoīb. Et ad hoc debēt paupes in-
uitari: vt int̄ cedant p̄ sponso z sponsa.
Tunc x̄ps mutat aquā in vinū. i. vitaz
hanc insipidā i celestē leticiā. Vñ ioh.

ij. Nuptie facte sunt i chana galylee. et
erat mat̄ ihu ibi. vocat⁹ est aut̄ ih̄s z di-
scipuli ei⁹ ad nuptias. Et hoc fit i pau-
perib. Vñ x̄ps d̄t de paupib. Qui
vos recipit: me recipit: z q̄ vos sp̄nit me
sp̄nit. Et itez in euā. Q̄d vni ex mini-
mis zc̄. Et cū m̄imonij inchoat̄ tūc de-
bēt se p̄tinere p̄ tres dies ab actu mat̄i-
moniali. Et hoc docuit raphael thobiaz
iuniorē qñ debuit p̄trahere cū sara ḡgi-
ne dicēs. Cū ingressus fueris ad ḡginē
tuā: p̄ tres dies cōtinēs esto ab ea Sic
parētes debent informare suos filios
sicut āgel⁹ raphael docuit thobiā z sarā
z hoc erit hominivalde meritorij. z do-
valde acceptū q̄ deū i hoc honorat sub-
trahēdo sibi illā delectatōem ob reuerē-
tiā dei p̄ tridū. Sciendū tñ q̄ hoc non
est p̄ceptū ḡ bonū p̄siliū. Itz debent
p̄trahere causa plis. z sic p̄stitū ē a do-
in paradiso: cū dixit ad adā z euā. Gen̄ 1.
Crescitez multiplicamini. Hic resp̄bē-
dunt illi q̄ non honorē quernnt dei: nec
multiplicatōem hoīm: ḡ suā pessimā vo-
luptatē z libidinē exequendā. Et int̄ il-
los est diabol⁹. Vñ angel⁹ raphael di-
xit: vt h̄ Thobie. 6. Qui ita cōiugia su-
scipiunt: vt deū a sua mēte excludant: z
sue libidini vacent: sicut equus z mulus
sup hos demon h̄z p̄tatem. Hic etiam
resp̄hendunt antique vetule z steriles q̄
iuuenes maritos in matrimonij p̄stitu-
tos assumūt ad exequendā suā libidinē
Et etiaz iuuenes mariti illas antiquas
vetulas sibi assumūt p̄t̄ sua t̄palia. Et
si illa vetula illā delectatōem z iste iuue-
nis ista t̄palia p̄ponūt dilectioni deī: sa-
luti aīe sue: ambo peccāt mortalit̄. Er-
go in p̄trahēdo m̄imonij p̄ncipal̄ int̄-
t̄io d̄z esse honor deī z augmētatio sect̄i
Et est vna causa de illis causis q̄e non
bene succedit aliq̄b in matrimonio qñ
p̄ncipalit̄ non querūt deū. **C** Et
sciendū q̄ sunt septem cause quare ali-
quib non bñ succedit in matrimonio.
Prima causa est qz contraxerunt causa

libidinis. et a causa
Cada qui p̄p̄t
cū vt ab actu de
crato conu m̄imonij
p̄t̄m q. A. q̄ p̄p̄t
p̄b̄t̄m cōiugij sc̄l
Dm̄m et p̄p̄t dñi
q̄ ad p̄p̄tias. Et
sua ḡg ad oca. p̄s
bus r̄v̄s an̄ alect
p̄p̄t̄m cōiugij. Et q̄
p̄p̄t̄m mortalit̄
t̄m cōiugij p̄p̄t̄m
c̄t̄m hoc d̄p̄t̄m
ergo multominis
causa est quādo nō
in matrimonij
ignobilis iuuenis
pauper z sic de illi
concordant. inter d̄
p̄t̄m in equalitatem
sibi assumat. Vñ Et
z corruptio. Similia
unt. Quarta causa
moralis contraxerunt
r̄v̄s ad contrab
m̄imonij. ḡ p̄p̄t̄m
f̄t̄m puram. Q̄
contrahit cum illa q̄
m̄imonij. quia r̄v̄s
quam sibi elegit p̄t̄m
sua male facit quia spe
sunt sumi quem elegit
voca qui est minus de
c̄t̄m. m̄imonij vobis.
se etiam malicius r̄
cum talit̄ ḡgine qui
sibi sponsum sumi
qui est sumus re
Ergo quando est si
v̄v̄s quatenus. t̄m
ḡndum est an sic su
z si sic est nullus mod
li quantum magis do
nus debet capere vt
est libera. non rati

libidinis. et non causa plis. nec propter deum
Secunda quia contraxerunt tempore interdicti
 et. ut habetur extra de matrimonio con-
 tracto contra interdictum sancte ecclesie.
 xxiiij. q. 4. non oportet. **T**empus in quo
 prohibuitur est nuptias celebrare est triplex.
Prima est a prima dominica aduentus usque
 ad epiphantiam. **S**ecunda a septuagiesima
 usque ad octavam pasche. **T**ertium tri-
 bus diebus ante ascensionem usque ad oc-
 tavam pentecostes. **E**t qui contrarium facit:
 peccat mortaliter: si facit ex contemptu.
 et sine dispensatione. **E**t nec decan^o po-
 test in hoc dispensare secundum ius canonicum
 ergo multominus plebanus. **T**ertia
 causa est quando non parem sibi assumit
 in matrimonium: sicut quando nobilis
 ignobilem. iuuenis antiquam. et diues
 pauperem. et sic de alijs. **E**t illi raro bene
 concordant. et interdum non bene succedit
 propter inequalitatem. **E**rgo equalis equali
 sibi assumat. **U**n Arist. i. de generatione
 et corruptione. Similia se bene compati-
 untur. **Q**uarta causa est quod in peccato
 mortali contraxerunt et se ante non prepa-
 rauerunt ad contrahendum digne matri-
 monium. scilicet per veram contritionem et con-
 fessionem puram. **Q**uinta causa est: quod
 contrahit cum illa que uouit deo uirgi-
 nitatem. quia tunc sponsa christi effecta est
 quem sibi elegit pre omnibus uiris unde
 ipsa male facit quia spernit christum spon-
 sum suum quem elegit: et alium pro eo
 ducit qui est minus bonus: minus pul-
 cher. minus nobilis. minus diues. **I**tem
 se etiam masculus male facit contrahendo
 cum tali uirgine que uouit. quia assumit
 sibi sponsam summi regis. **E**rgo christus
 qui est summus rex vindicat se in eis.
Ergo quando est suspitium de uirgine que uo-
 uit uirginitatem. tunc diligenter interro-
 gandum est an sic sit antequam contrahat.
 et si sic est nullo modo contrahat cum ta-
 li quantumcumque diues sit. **S**ed potius
 debet recipere uirginem pauperem que
 est libera. et non restricta uoto uirginita-

ris. **E**t insuper omnes qui dant consi-
 lium ad tale matrimonium grauius peccant
 quam sciunt eam uouisse uirginitatem.

Sexta causa est quando contrahit
 cum uirgine per uerba de presentibus: et postmodum
 aliam ducit. hoc est magnum peccatum
 et ualde periculosum. **P**rimo quia talis
 semper adulterium committit quotiens
 actum matrimonij committit vel exercet
 cum secunda. **S**ecundo quia omnes pue-
 ri talium sunt illegitimi et spurij. **T**ertio
 quod nunquam potest absolui a peccatis: nisi
 separet se a secunda. et redeat ad primam.

Septima causa quod contrahit cum
 uirgine que est de progenie uitiata. et hoc prin-
 cipaliter propter temporalia: ut cum quis
 contrahit cum filia usurarij. et sic de alijs.
Quondam consuetudo erat quando quis
 filiam suam cum uirgine desponsare uoluit.
 tunc interrogauit. **P**rimo utrum talis
 sponsus de bonis et iustis parentibus
 natus sit: qui habent bonam famam: fi-
 dem rectam et timorem deum. **S**ecundo
 utrum ipse sponsus sit iustus. utrum
 humilis aut superbus. iratus an mitis
 utrum lusus. potator. blasphemus. vel ti-
 mens deum. **T**ertio quomodo bona do-
 talia lucrata sunt. iuste uel iniuste. uel cum
 mendacijs. uel cum uisura uel cum ludo uel
 fraude uel cum mendacijs et sic de alijs. **S**ic
 filij modo quod quis filiam alicuius debebat
 recipere in uxorem: illa tria predicta dili-
 genter interrogabantur. sed heu modo
 vendunt pueros suos. et faciunt fornicarij
 cum ipsi solent equos uendere temere. sic
 et pueros vendunt. **N**on querunt quomodo
 ista temporalia lucrata sunt. **S**ed
 solummodo quantum habet dare. dicendo
Ego tantum dabo filio meo. et tu tantum
 dabis filie tue. **E**t sic ista temporalia sunt
 principalis intentio quod est contra de-
 um qui dicit. **E**go sum alpha et omega. prin-
 cipium et finis. quia deus debet esse prin-
 cipalis intentio in omnibus agendis. facien-
 dis uel omittendis. **N**on ubi radix mala
 est: quomodo fructus bonos proferat. **S**ic quod

De sacramento

principiū ē vitiosum quō finis bon⁹ ēit.
Sciēdū q̄ q̄cūq; filiā suā vni vsurario
despōsar: illā filiā dat in etnā dānatōez
z oēs heredes q̄ de ea nascituri sūt: si sci
ent illas res iniuste acq̄sitas possideāt.
Sic sili mō intelligendū est de filio qui
p̄trahit cū filiā vsurarij. S; si diceret:
quō hereditabo salua p̄scientia illa bōa
q̄ hereditario iure p̄tīngūt. Rūdeo q̄
teneris infrogarez p̄serutari quō illa bo
na lucrata sūt: z volūtate h̄e: q̄ si aliqd
ibi iniustū inueneris. q̄ illud restituere
velis illis qui vere heredes sunt.

Quō in m̄rimonio styuendū. **E**.
Tertio vidēdū est q̄lit post nupti
as inchoatas viuere debeāt vs/
q; ad mortē. Pro q̄ sciēdū q̄ se/
ptē debēt h̄e viuētes i m̄rimonio vt sal
uent in statu m̄rimonij. Primo dñt h̄e
dilectiōem ad inuicē. Ad eph. 5. Viri
diligite vxores v̄as sicut x̄ps eccliam.
S; q̄lis debet esse dilectio inf̄ v̄z z vxo
rem ei⁹. Rūdeo q̄ dilectio viri ad mul
erē z ecouerso d; excedere oēm dilectōez
hui⁹ mūdi. Et h̄ figurat in anuli subar
ratōe. Ille anul⁹ signat z iunctōez viri z
mulieris. z amorē eorū dē. Debet at̄ anu
lus iste esse aure⁹ z rotund⁹ in q̄rto digi
to posit⁹. Aure⁹ idō d; esse. q̄ sicut auz
excellit om̄e metallū: sic amor ille certōs
amores hui⁹ mūdi d; excellere. Gen. ij.
Hoc nūc os ex ossib; meis: z caro d̄ car
nē mea. Quā obrem relinquet hō p̄rem
z m̄rem: z adherēbit vxori. Quērit v̄rū
vir tenet plus diligere vxorē q̄ p̄ntes.
Respondeo q̄ sic: sed plus debet hono
rare parentes. Secūdo anulus d; esse
rotundus ad oñdēdū q̄ amor ille d; h̄e
p̄peruitatē sic q̄ nunq; finiat nisi p̄ mor
tem: imo z post mortē dñt se diligere q̄
v̄n subueniat alteri p̄ suffragia. **F**
Tertio in quarto digito d; esse posi
tus: vt oñdāt q̄ amor iste d; h̄e p̄cor/
dialitatē. Dicunt em̄ ph̄sici q̄ quedaz
vena p̄cedit a corde in quartū digitum.
Ergo anul⁹ iste ponit̄ in q̄rtū digitū: vt

amor z iugū d; esse fidelē z p̄cordialē. S;
diceret in q̄ d; vir ostēdere dilectōez vx
ori. Rūdeo p̄mo in hoc q̄ nō d; eā iniu
ste turbare nec p̄bo nec factō. Vñ Col
ij. Viri diligite vxores v̄as. z nolite a/
mari esse ad illas. Cōtra h̄ faciunt: q̄ ra
ro vel nunq; aliqd d; h̄bū amicabile loquū
tur suis vxorib;. Itē scdo in h̄ q̄ ip̄a vx
or in oib; d; ita bene h̄e quo ad necessa
riavite: sicut ip̄e vir. Q̄ fm̄ dictū x̄ptiā
non sunt duo: sed vna caro. S; sic vñ
memb; z diuidit cū alio: sicut cū vxore
z ecouerso: imo cū ip̄a mulier ē pregnās
v̄l in puerperio iacet: tūc vir debet sibi
ip̄i subtrahere. z vxori subuenire. z hoc
p̄pter puez quē lactare d; z d; diceret
quō vxor d; ostendere charitatē viro suo
Rūdeo p̄mo in hoc q̄ ip̄a debet hono
rare virum suum exemplo marie: vt ha
betur. Lu. ij. vbi dixit maria ad puerū
ih̄m qm̄ inuenit eum i templo. Ecce pa
ter tuus z ego dolentes querebam⁹ te.
Vbi p̄mo nominauit ioseph ip̄m hono
rado: vt in hoc exemplū d; act vxorib; su
os viros honorandi. Contra h̄ faciunt
illexvōres: que contemnūt viros. v̄l p̄/
ter antiquitatē vel p̄pter paupertatem. et
sic de alijs. Sed ip̄a beata virgo q̄uis
esset iuuenis. pulchra z nobil. tamen ip
sa honorauit ioseph q̄ fuit pauper z an
tiquus. Secundo in hoc q̄ debēt obe
dire suis maritis in omnib; licit⁹. i. Pe.
ij. Mulieres subdite sint viris. Itē di
xit deus ad euam. Gen. ij. Sub pote
stare viri eris. Ergo mulier existens ino
bediens viro suo pertinacit̄ z ex contrē
ptu peccat mortalit̄. **S**ecūm qd̄ dñt
habere in matrimonio cōstituti est q̄ de
bent pacifice simul viuere sicut angeli in
celo. z hoc est valde acceptū deo z hoib;
z de⁹ habitat cū eis. ps. In pace fact⁹
est locus eius. Et p̄sperabit̄ eis in oib;
q̄ntum est pro salute anime. Si vero al
ter illoz est malignosus. iracund⁹. impa
tēs. venenosus vt sp̄ens. z discordās
sic diabol⁹ in inferno: alē ip̄m sustinere

velo patet esse
z a p̄cis. z h̄e
ro al̄ diabol⁹ malit̄
deant. Q̄ d; d; d;
in oib;. Sicut d;
d; d; d; d; d;
tra ad d; d; d;
p̄ter d; d; d;
molib;. in signū v̄d
d; d; d; d; d;
am suis molib; tel
ira d; d; d; d;
ambo sancti culpa
z diabolus habet
turo habitabit̄ a
hie simul ligant̄
simul sicut canis z
lina. qui tam q̄ d;
est d; d; d; d;
Sed illi per longū
sunt. Si autem vx
or est iracūda. n̄c bonu
noceat d; d; d; d;
lam vxorem iracūda
d; d; d; d; d;
heis. Et hoc fit p̄
paup̄ em̄ est ille v̄
em̄ quia stillant̄
em̄ inhabitant̄ sic
Et q̄ illi in matrit̄
ligant̄. d; d; d; d;
simil⁹ am̄o demon
velis d; d; d; d;
hic t̄ in factū. h̄ q̄
de hoc quidē d;
Quia d; d; d;
tres fuerit z gre
Et tales h̄i d; d;
ad s̄am. z quo a
S; salomon. P̄
buccella panis sicut
mus plura vicin
um est qd̄ d; d;
q̄ vnus non d; d;
youn de m̄rimo
bui⁹ d; d; d; d;

debet patient. et iste impatientes purgabit
 te a peccatis. et erit h tuus diabolus. ut in futu-
 ro alij diaboli nullam potestatem in te exer-
 ceant. **Scriptum est.** Non punit deus bis
 in idipsum. **Ubi etiam dicitur per prophetas.** Af-
 flixi te supple in presenti. et non affligam te vl-
 tra. id est in futuro. Ergo mulieres hinc
 voces lenes: et ligant collum cum peplis
 mollibus. in signum ut dulciter respondere
 debent suis iracundis viris: et temperare
 cum suis mollibus responsis maliciam et
 iracundiam suorum malorum viros. Si autem
 ambo sunt in culpa: ambo damnabuntur
 et diabolus habitat hinc cum eis. Et ipsi in fu-
 turo habitabunt cum eo in inferno. Quia
 hic simul litigant et discordant et viuunt in
 simul sicut canis et cattus: gallus et gal-
 lina. qui tamen quousque assuescit ex continua
 cohabitatione ut pacifice simul stant.
**Sed illi per longum tempus non assue-
 scunt.** Si autem vxor est in culpa. scilicet quod
 est iracunda. tunc bonus vir facilius susti-
 neret decem vicinos sibi aduersarios quam ta-
 lem vxorem iracundam solam. **Scriptum
 est.** Eccl. 25. Non est ira supra iram mu-
 lieris. Et hoc fit propter fragilitatem sexus
Dauid enim est ille vir qui habet rixosam vx-
orem: quia stillantia domus non dat requiem
 in habitanti: sicut talis mulier viro suo
**Et quoniam illi in matrimonio constituti simul
 litigant.** de hoc diaboli letantur. quoniam nihil
 similius actibus demonum: quam litigare. Et
 tales duram vitam ducunt et infelices sunt
 hic et in futuro. hinc quoniam pacifice simul viuunt
 de hoc gaudet christus et omnes sancti.
Quia Math. 18. dicit. Ubi duo vel
 tres fuerint congregati in nomine meo. ibi erit
**Et tales hinc habent quo ad corpus et quo
 ad animam. et quo ad temporalem substantiam**
Ubi salomon. Prover. xvij. Melior est
buccella panis sicca cum gaudio: quam do-
 mus plena victimis cum iurgio **Tercium
 est quod debent habere in matrimonio**
quod vnus non deuict ab alio. quia hoc est
 vnum de maximis peccatis. In signum
 huius ioseph magis voluit incarcerationi

quam in adulterium consentire. et susanna po-
 tius voluit occidi quam adulterium committe-
 re. ut habet **Dauid. xij.** Quomodo autem adulteri
 puniuntur corporaliter. spiritualiter et temporaliter. hinc quod ante
 in sexto precepto. **De Quarto** quod dicitur hinc est
 in matrimonio est quod dicitur esse patientes in laboribus
 ut vnus viuuet alium: ut iusta bona cum suis
 laboribus acquirant et possideant. Ideo sicut
 in iuuetute conueniunt: ut fortiter laborent
 pro victualibus et necessariis **Ubi per Labo-**
res manuum tuarum quoniam manducabis beatus
es: et bonus tibi erit. Item in educatione filio-
 rum dicitur esse patientes et se mutuo iuuare. **S-**
Querit vtrum labor sit meritorius quem
parentes habent cum pueris. Respondetur quod sic dicitur
 modo talis intentio sit in parentibus quod in-
 tendat pueros enutrire ad honorem dei: ut
 boni sui christi fiant: et ipsi penes sint in gra-
 tia: tunc omnes labores quos habent cum pue-
 ris cedunt eis ad meritum. scilicet balneando la-
 ctando. lauando. vigilando. portando. iuol-
 uendo. leuando. cibando. informando. corri-
 gendo quoniam delinquit ne amplius deum offen-
 dant. **Ista omnia erunt eis meritoria.** Si
 militer et per pacem quod sollicitudinem et laborem
 sustinet pro vxore et pueris nutriendis. om-
 nia ista sunt sibi meritoria. **Ubi apostolus de**
Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum. Et quando actus matri-
 monij est peccatum et quando non. hinc quod
 ante. vi. f. **Quintum** quod debet habere in
 matrimonio est temperantia et honestas in actu
 coniugali abstinentia in temporibus quibus abstinendum
 est. et sunt quoniam temperantia in quibus abstinendum
 est ab actu coniugali. hoc quod ante. 6. f.
Sextum est quod debet sibi inuicem fide-
 les esse in temporalibus. ambo enim debent esse domini
 suorum reum. **Exemplo apostolorum dicitur quod quibus**
legitur. et erant illis omnia communia.
Quia sicut dicit christus in euangelio.
Math. 19. Jam non sunt duo: sed vna
caro. scilicet vir et vxor. Quomodo hinc temporalia inter
 ipsos dicitur esse diuisa **Contra hinc faciunt multe**
res quod furantur viris suis: et illa sic furata ma-
le expeditur. scilicet in superbia in peplis. et in angustis
Et quoniam ipse vir est remote ultra mare in mer

E De septem donis

cārijs: ip̄ayroz ē i zuiuis **U**tz mortalit̄ peccat̄yroz furando viro suo. **R**ū deo si male exp̄dit. sez ad peccādū sicut si daret̄yni cā alliciendū eum ad turpem actum: sic peccaret mortalit̄. **E**t ille qui sic recipit talia munuscula p̄pter talem turpem actum a tali muliere: tenet̄ in foro conscientie restituē marito ip̄ius mulieris. immo qui scienter faceret̄ v̄ēderet talia munuscula tali mulieri quaz scit̄ scient̄ velle abuti grauit̄ peccat: **S**i milit̄ z nunci⁹ q̄ portaret talia munuscula scient̄ q̄ darent̄ p̄f talē turpē actum grauit̄ deū in hoc offenderet. **I**te tra hoc faciūt illi mariti q̄ pludūt bona sua vel in tabernis se iebriāt. z sic male exp̄dunt bona illa de quibus vxoz cū puer̄z viuere deberet. **S**ed nō sic faciendū est p̄hoz honestoz discretoz viroz: qui debet ferre vinuz ad domū z bibere cum vxoze propria. z post hoc deum collaudare: et regratiari ip̄i deo om̄ipotentī: qui te sic cibavit z potauit. **U**truz ml̄ier debeat furari viro suo: vt inde elemosinam faciat. hoc quere añ. vij **E**t de illis viris que recludunt omnia bona sua ab vxozribus tanq̄ ab extraneis. quere ibidem **S**eptimuz quod debet̄ habere illi q̄ sunt in matrimonio est debita z honesta educatio filiorum vt eos i bonis instruant. **U**nō sciendū q̄ parētes p̄ncipalit̄ tenentur tria suis pueris **P**rimo debet̄ eos informare q̄ innocentiam suam et puritatem deo offerāt. qz hoc est d̄oyal de acceptū. **I**tem precepta dei. pat̄ no/ster. z symbolū. z debent eos ad eccliaz ducere. vt verbū dei audiāt. quia verbū dei est abus anime. **I**tem deū diligēt eum timere in omnibus verbis z factis **S**ed heu sepius contingit q̄ parentes per seignorant precepta dei: z quando qz symboluz. z poti⁹ ducūt eos ad cho/reas q̄ ad eccliam. **E**t quandoqz alii qui penes informāt suos pueros quō sup̄ be incedere debeāt. z quō mūdo placere studeāt. **I**n sup̄ eis malū exēplū p̄/

bēt. sez iurādo blasphemādo. maledicēdo. zc. **E**t tales penes rei erūt oim̄ peccatoz istoz. q̄ ex mala informatōe v̄t malo exēplo filij sic discunt. **S**ecdo parētes tenentur pueros corrigere. **Q**uō aut̄ pueri corrigēdi sūt. hic quere. 4. **E**t ratio penes tenent̄ hereditare res iuste acquisitas filijs suis. hoc q̄re sup̄. 4. **S**.

Tractatus de septem sacramentis explicat.

Incipit tractatus de septem donis sp̄s sancti.

Septē sūt dona sp̄s sancti que ideo sunt septē. qz p̄ ea septē vitia sp̄s alia expelluntur **P**rimū donū ē timor d̄ni id ē goetlich forcht **D**e q̄ d̄r **E**cc̄i. i. **T**imor d̄ni initium sapie. **Q**ui timor est custos z clausura omnium bonoz qd̄ donū cordi n̄ro adueniēs mlt̄a bōa pfert. **P**rimo docet mala p̄terita emendare. **E**cc̄i. i. **T**imor d̄ni expellit p̄cēm **S**ecdo docet bona opari. **E**cc̄i. ii **Q**ui timet deū faciet bona. i. q̄ timet deuz n̄i h̄il negligit. **I**dem **Q**ui timet deū: inq̄rit q̄ h̄i placita sunt dei. **B**reg⁹. **D**eū timere est nulla que faciendā sunt preterire. **I**sydor⁹ in synonymis. **T**imor expellit peccatū. timor reprimūt vitium. z timor cautū facit hoīem atqz sollicitū. **T**ertio timor disponit z habilitat corda nostra ad vitā religiosaz. **E**cc̄i. ii **T**imor d̄ni p̄parat corda. **E**t **B**ernardus i tractatu de septē donis dicit. **C**onnexa sunt quidē timor z religio. z manere nō potest vnum sine altero. **Q**uarto timor d̄ni cōseruat hoīem in bono. **B**erñ. **I**n p̄sente nihil ita valet ad gratiā promerendā cōseruandā z recuperandā q̄ s̄p̄ timere. **U**nō etiā **S**alomon: **S**i in timore d̄ni nō tenueris te: cito subuertet̄ dom⁹ tua. **Q**uinto